

Sygn. akt I.Ca 353/17

POSTANOWIENIE

Dnia 16 listopada 2017 roku

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Mirosław Krzysztof Derda (spr.)
Sędziowie	SO Aneta Ineza Sztukowska SO Cezary Olszewski
Protokolant:	sekr. sądowy Ewa Andryszczyk

po rozpoznaniu w dniu 8 listopada 2017 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z wniosku A. O. (1)

z udziałem T. O., B. O. (1), M. K. (1), M. K. (2)

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji A. O. (1) na postanowienie Sądu Rejonowego w Elku z dnia 31 maja 2017 roku, sygn. akt I Ns 679/15

postanawia:

1. Oddalić apelację.
2. Stwierdzić, iż zainteresowani ponoszą we własnym zakresie koszty związane ze swoim udziałem w sprawie w postępowaniu apelacyjnym.

SSO Mirosław Krzysztof Derda SSO Aneta Ineza Sztukowska SSO Cezary Olszewski

Sygn. akt I Ca 353/17

UZASADNIENIE

A. O. (1) wystąpiła z wnioskiem o stwierdzenie nabycia spadku po J. O. zmarłym dnia 19 marca 2012r. w E., ostatnio stale zamieszkałym w E..

Jako uczestników postępowania wnioskodawczyni wskazała B. O. (1), M. K. (1) i T. O., tj. żonę i dzieci zmarłego będących jego spadkobiercami ustawowymi.

W treści wniosku wnioskodawczyni podała, iż zmarły pozostawił testament, w którym powołał ją do spadku. Zgodnie ze stanowiskiem wnioskodawczyni, wyrażonym w piśmie procesowym z dnia 24 stycznia 2013r., przedłożony w dniu 06 czerwca 2012r. wraz z wnioskiem o stwierdzenie nabycia spadku testament powołuje ją do spadku jako spadkobiercę i wyraża wolę przekazania praw do spadku wyłącznie na jej rzecz, z całkowitym pominięciem dzieci

spadkodawcy M. K. (1) (z d. O.) i T. O., których spadkodawca pozbawił jakichkolwiek praw do spadku (prawa do zachowku i w ogóle prawa dziedziczenia). Wnioskodawczyni podniosła, iż bez wątplenia wolą spadkodawcy było przekazanie majątku po ojcu A. O. (2), w skład którego wchodzi nieruchomość położona w A. przy ul. (...), bezpośrednio jej. Nieruchomość ta w ocenie wnioskodawczyni stanowi prawie cały majątek spadkodawcy, co decyduje o tym, iż jest ona spadkobiercą powołanym do całości spadku. Tym samym, zdaniem wnioskodawczyni brak jest jakichkolwiek przesłanek, aby uznać prawo do dziedziczenia ustawowego.

Uczestniczka postępowania B. O. (1) nie zgłaszała żadnych zastrzeżeń do testamentu i nie roszczyć sobie praw do spadku co do zasady przychyliła się do stanowiska wnioskodawczyni A. O. (1).

Uczestnicy postępowania M. K. (1) i T. O. domagali się natomiast stwierdzenia nabycia spadku po J. O. zgodnie z przepisami prawa na mocy ustawy, podnosząc, iż przedłożony testament zawiera jedynie zapis na rzecz A. O. (1) i nie spełnia wymogów przewidzianych przepisami prawa dotyczącymi powołania spadkobiercy. W toku postępowania uczestnicy postępowania podważali ważność sporządzonego testamentu, poddając pod wątpliwość stan zdrowia psychicznego i stan świadomości spadkodawcy w chwili sporządzania testamentu, negowali również zaistnienie ustawowo określonych przesłanek wydziedziczenia spadkobierców ustawowych.

Postanowieniem z dnia 25 maja 2015r. Sąd Rejonowy w Elku stwierdził, że spadek po J. O. s. A. i M. B. z d. D. ur. (...), zmarłym dnia 19 marca 2012r. w E. na podstawie ustawy nabyli: żona B. O. (2) z d. M. oraz dzieci: T. O. i M. K. (3) z d. O. – każde z nich w 1/3 części.

Postanowieniem z dnia 23 września 2015r. sygn. akt I Ca 472/15 Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny uchylił zaskarżone postanowienie w całości i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Elku do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd II instancji wskazał, iż uszło uwadze Sądu I instancji w trakcie procedowania w sprawie niniejszej to, iż wnioskodawczyni powoływała się na fakt wydziedziczenia uczestników postępowania. Wydziedziczenie, to pozbawienie prawa do zachowku. Nie jest wydziedziczeniem wyłączenie od dziedziczenia testamentem negatywnym czy pozytywnym. Jednakże wydziedziczenie, co do zasady mieści w sobie wyłączenie od dziedziczenia ustawowego. Jeżeli spadkodawca nie powoła do spadku spadkobierców a jedynie dokona wydziedziczenia, należy uznać, że spadkobierca ten nie będzie dziedziczył. Testament ograniczony do wydziedziczenia mieści w sobie testament negatywny, nie jest natomiast wykluczone wydziedziczenie połączone z powołaniem wydziedziczonego pod warunkiem lub jako spadkobiercy podstawionego. Jako zasadę trzeba przyjąć, że bezskuteczność wydziedziczenia nie powoduje bezskuteczności wyłączenia spadkobiercy od dziedziczenia. Nieważność rozporządzenia o wydziedziczeniu nie powoduje nieważności pozostałych rozporządzeń testamentowych, to znaczy ustanowienia spadkobierców i dokonanych zapisów. Po pierwsze, jeśli bezskuteczność wydziedziczenia wynikała z braku podstawy, co do której istnienia mylił się spadkodawca, testament będzie z reguły nieważny, a co za tym idzie nieważne będzie i wyłączenie od dziedziczenia. Jeżeli brak było podstaw do wydziedziczenia i to rozrządzenie jest nieważne, należy rozważyć, czy z okoliczności nie wynika, że bez postanowienia testament zostałby sporządzony, jeśli nie, testament będzie w całości nieważny. Ocena opierać się musi na hipotetycznej woli spadkodawcy.

Po uchyleniu postanowienia z dnia 25 maja 2015r. strony co do zasady utrzymały dotychczasowe stanowiska wyrażone w sprawie. Wnioskodawczyni wносиła o uznanie jej za spadkobiercę powołanego do całości spadku, w dalszym ciągu podnosząc, iż poczyniony na jej rzecz w testamencie zapis wyczerpuje prawie cały majątek spadkodawcy, zaś wydziedziczenie zawarte w testamencie jest skuteczne. Uczestnicy postępowania M. K. (1) i T. O. z kolei co do zasady twierdzili, iż dokument załączony do wniosku w ogóle nie jest testamentem, dopuszczając ewentualnie istnienie testamentu negatywnego z zapisem. Generalnie ww. wnosili o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie ustawy.

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 18 grudnia 2015r. Sąd wezwał do udziału w sprawie po stronie uczestników postępowania małoletnią M. K. (2) reprezentowaną przez przedstawicielkę ustawową M. K. (1), na wypadek wyłączenia od dziedziczenia uczestniczki postępowania M. K. (1).

Postanowieniem z dnia 31 maja 2017r. wydanym w sprawie sygn. akt I Ns 679/15 Sąd Rejonowy w Elku stwierdził, że spadek po J. O. s. A. i M., zmarłym dnia 19.03.2012r. w E., którego ostatnie miejsce zwykłego pobytu było w E., na podstawie ustawy nabyły żona B. O. (1) c. E. i M. w udziale 1/2 części i wnuczka M. K. (2) c. A. i M. w udziale 1/2 części oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy ustalił, iż spadkodawca J. O. zmarł w dniu 19 marca 2012r. w E., gdzie też ostatnio zamieszkiwał.

W chwili śmierci spadkodawca pozostawał w związku małżeńskim z B. O. (1) (z d. M.). Z poprzedniego małżeństwa z W. O. (z d. M.) posiadał dwoje dorosłych dzieci: M. K. (1) (z d. O.) oraz T. O.. Innych dzieci, w tym pozamałżeńskich i przysposobionych, nie miał. M. K. (1) ma małoletnią córkę M. K. (2) (ur. (...) w B.).

Żaden ze spadkobierców ustawowych nie odrzucał spadku, nie zrzekał się dziedziczenia ani nie został uznany przez Sąd za niegodnego dziedziczenia. Nie zostało sporządzone poświadczenie dziedziczenia.

Spadkodawca pozostawił testament sporządzony własnoręcznie, pismem ręcznym w dniu 18 września 2008r., podpisany imieniem i nazwiskiem (testament holograficzny). W treści testamentu oświadczył, iż zapisuje na rzecz swojej siostry A. O. (1) przypadającą mu część spadku po zmarłym ojcu A. O. (2), w skład którego wchodzi nieruchomość położona w A. przy ul. (...). Dzieci swoje M. K. (1) (z d. O.) i T. O. pozbawia natomiast prawa do zachowku i w ogóle prawa do dziedziczenia po nim, gdyż nie okazywały mu zainteresowania i nie otaczały jakkolwiek opieką. Na ich rzecz spadkodawca zapisał jedynie „po 1-nym różańcu świętym do modlitwy, aby zastanowiły się nad sensem życia i swoim postępowaniem”.

W chwili sporządzania testamentu spadkodawca nie pozostawał w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Sąd Rejonowy w Elku dokonał otwarcia i ogłoszenia powyższego testamentu na posiedzeniu w dniu 24 stycznia 2013r.

W dacie sporządzania testamentu (tj. na dzień 18 września 2008r.) spadkodawca J. O. był współwłaścicielem w udziale 1/4 nieruchomości gruntowej zabudowanej, oznaczonej ewidencyjnie jako działka nr (...), o powierzchni 0,3004 ha, położonej (...) miasta A., przy ul. (...) (tzw. „ojcowizna”). Wartość rynkowa udziału przypadającego spadkodawcy w prawie własności powyższej nieruchomości gruntowej na dzień otwarcia spadku to kwota 86.000 zł.

W chwili sporządzania testamentu spadkodawca był także właścicielem stanowiącego odrębną nieruchomość lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ul. (...) o powierzchni użytkowej 63,67 m², dla którego Sąd Rejonowy w Elku V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...) wraz z udziałem (...) w nieruchomości wspólnej opisanej w księdze wieczystej o nr (...), którą stanowią tereny mieszkaniowe o obszarze 1,1788 ha oraz części budynków i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali. Był również użytkownikiem wieczystym nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem garażu stanowiącej działkę nr (...) o powierzchni 0,0023 ha, położonej w E. przy ul. (...). Na dzień 10 marca 2015r. spadkodawca nadal figurował jako użytkownik wieczysty powyższej działki w operacie ewidencji gruntów i budynków powiatu (...). Wartość rynkowa udziału przypadającego spadkodawcy w opisanym powyżej prawie użytkowania wieczystego to kwota 13.600 zł.

Ponadto, w chwili sporządzania testamentu spadkodawca był właścicielem samochodu osobowego marki M. (...) model (...) rok produkcji 1989. Zarówno w dacie sporządzania testamentu i w dacie śmierci, jak również w dalszym okresie do 05 marca 2015r. spadkodawca figurował w Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców jako właściciel ww. pojazdu.

W dacie sporządzania testamentu, w dacie śmierci i w dalszym okresie do 05 marca 2015r., spadkodawca figurował w Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców również jako właściciel samochodu osobowego marki O. model (...) rok

produkcji 1997. Jednakże, jak wynika z umowy sprzedaży z dnia 17 czerwca 2005r. samochód ten zbył na rzecz T. i J. K. (1) na trzy lata przed sporządzeniem testamentu.

W okresie po sporządzeniu testamentu, w dniu 07 maja 2009r. umową darowizny zawartą w formie aktu notarialnego przed notariuszem w E. J. K., J. O. darował lokal mieszkalny przy ul. (...) w E. wraz ze związanym z jego własnością udziałem w nieruchomości wspólnej pasierbicy I. W., zastrzegając na swoją rzecz służebność mieszkania, polegającą na nieodpłatnym i dożywotnim prawie korzystania przez niego z całego lokalu mieszkalnego. I. W. przyjęła darowiznę, ustanawiając na rzecz darczyńcy określoną powyżej służebność mieszkania. Wartość rynkową przedmiotu darowizny strony umowy określiły na kwotę 120.000 zł, zaś wartość ustanowionej służebności mieszkania na kwotę 48.000 zł.

W dniu 04 sierpnia 2011r. J. O. w drodze umowy sprzedaży wyzbył się również prawa własności samochodu marki M. (...) na rzecz B. Z..

Sąd Rejonowy wskazał, iż zgodnie stosownie do treści art. 926 k.c. powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu (§ 1). Przy czym, dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą (§ 2). Z kolei dziedziczenie ustawowe co do części spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał do tej części spadkobiercy albo gdy którakolwiek z kilku osób, które powołał do całości spadku, nie chce lub nie może być spadkobiercą, z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych (§ 3).

W świetle regulacji art. 926 k.c. zasadą jest, iż dziedziczenie testamentowe wyprzedza dziedziczenie ustawowe. Jeżeli zatem spadkodawca wyraził swoją wolę w formie testamentu i testament ten jest ważny w świetle obowiązujących przepisów prawa, Sąd obowiązany jest stwierdzić nabycie praw do spadku stosownie do woli spadkodawcy wyrażonej w testamencie, chociażby wola spadkobierców ustawowych będących uczestnikami postępowania spadkowego była inna.

W niniejszej sprawie ujawniony został jeden testament zwykły własnoręczny (holograficzny) sporządzony przez spadkodawcę J. O. w dniu 18 września 2008r. Jest to jedyne rozrządzenie J. O. na wypadek śmierci.

W związku z tym, iż aby ww. dokument mógł zostać uznany za testament w rozumieniu art. 941 k.c., koniecznym jest spełnienie wymagań przewidzianych w Kodeksie cywilnym, w pierwszej kolejności Sąd obowiązany był ustalić w niniejszej sprawie, czy dokument ten sporządzony został w sposób określony przepisami prawa i jest ważny.

Przedłożony Sądowi testament jest dokumentem własnoręcznym, sporządzonym zgodnie z wymaganiami przewidzianymi w cyt. pow. art. 949 k.c. Uczestnicy postępowania M. K. (1) i T. O. domagali się co prawda początkowo powołania biegłego z zakresu grafologii do oceny tego, czy dokument z 18 września 2008r. sporządzony został własnoręcznie przez spadkodawcę J. O., ostatecznie jednak wniosek ten został wycofany.

Uczestnicy postępowania M. K. (1) i T. O. kwestionowali natomiast ważność przedmiotowego testamentu, podnosząc, iż sporządzony on został w warunkach wyłączających świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Stosownie do treści art. 945 k.c. testament jest nieważny, jeżeli został on sporządzony: w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu tej treści, bądź pod wpływem groźby (wady oświadczenia woli).

Na okoliczność ustalenia, czy spadkodawca J. O. sporządzając testament w dniu 18 września 2008r. pozostawał w stanie wykluczającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu psychiatrii dr nauk medycznych Z. O.. Z opinii biegłego jednoznacznie wynika, iż J. O. w chwili sporządzania testamentu w dniu 18 września 2008r. nie pozostawał w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Opinię tę biegły podtrzymał podczas przesłuchania na rozprawie w dniu 11 września 2014r.

W świetle powyższego, w ocenie Sądu testament sporządzony przez spadkodawcę J. O. w dniu 18 września 2008r. odpowiadał prawu i spełnione zostały wszelkie przesłanki warunkujące jego ważność.

Stosownie do art. 961 k.c., jeżeli spadkodawca przeznaczył oznaczonej osobie w testamencie poszczególne przedmioty majątkowe, które wyczerpują prawie cały spadek, osobę tę poczytuje się w razie wątpliwości nie za zapisobiercę, lecz za spadkobiercę powołanego do całego spadku. Jeżeli takie rozrządzenie testamentowe zostało dokonane na rzecz kilku osób, osoby te poczytuje się w razie wątpliwości za powołane do całego spadku w częściach ułamkowych odpowiadających stosunkowi wartości przeznaczonych im przedmiotów.

W testamencie z dnia 18 września 2008r. spadkodawca J. O. zapisał, iż „zrzeka się swojej części zapisu spadkowego po ojcu A. O. (2), położonej w mieście A. przy ul. (...) na rzecz siostry A. O. (1)”.

W oparciu o powyższy zapis wnioskodawczynie A. O. (1) domagała się przyjęcia dziedziczenia testamentowego i stwierdzenia, iż jest ona jedynym spadkobiercą powołanym do całości spadku, podnosząc, iż przeznaczony jej w testamencie udział w nieruchomości wyczerpuje prawie cały majątek, jakim dysponował spadkodawca.

W efekcie kluczowym dla przyjęcia dziedziczenia jako testamentowego lub ustawowego, stało się ustalenie, czy przedmioty majątkowe wymienione w testamencie z dnia 18 września 2008r. wyczerpują prawie cały spadek. Z tych względów Sąd Rejonowy prowadził na tę okoliczność postępowanie dowodowe.

O tym, czy przedmioty przeznaczone w testamencie oznaczonej osobie wyczerpują prawie cały spadek decyduje rzeczywiście porównanie ich wartości z wartością przedmiotów pominiętych. Jeżeli przedmioty majątkowe pominięte mają wartość znacznie większą w relacji do rzeczy i praw objętych testamentem, to wówczas stosowanie art. 961 k.c. jest wyłączone. Decyduje tu zobiektywizowana wartość gospodarcza. Nie chodzi więc tu o znikomą wartość tych przedmiotów, lecz o wartość mającą gospodarcze znaczenie (post. SN z dn. 03.11.2004r., sygn. akt III CK 472/03, Legalis).

Sąd Rejonowy w pełni podzielił powyższe stanowisko, iż oceniając, czy doszło do wyczerpania prawie całego spadku prawidłowym jest odwołanie się do wartości przedmiotów, którymi rozrządzono.

Sąd Rejonowy odwołał się do poglądów prezentowanych w doktrynie zgodnie z którymi dla obrazowego przedstawienia różnicy łącznej wartości przedmiotów, którymi rozporządzono do wartości części spadku, którą nie rozrządzono bądź opisowego przedstawienia wartości części spadku, którą w testamencie pomięto dysproporcja wartości części, którą rozrządzono i części którą nie rozrządzono musi być wyraźna, widoczna dla każdego, że wartość części spadku pominiętej w testamencie musi być znikoma, stanowić „marginę” całego majątku spadkowego (Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz. red. prof. dr hab. Maciej Gutowski, Warszawa 2016, Legalis).

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy na podstawie całokształtu materiału dowodowego, a zwłaszcza dokumentów przedstawionych przez strony postępowania, wymienionych szczegółowo w poprzedniej części uzasadnienia, ustalił, iż w chwili sporządzania testamentu w skład podlegającego dziedziczeniu majątku spadkodawcy wchodziły:

- 1/4 nieruchomości gruntowej zabudowanej oznaczonej ewidencyjnie jako działka nr (...), o powierzchni 0,3004 ha, położonej (...) miasta A., przy ul. (...) (tzw. „ojcowizna”);

- odrębna nieruchomość lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ul. (...) o powierzchni użytkowej 63,67 m², dla którego Sąd Rejonowy w Elku V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...) wraz z (...) udziału w nieruchomości wspólnej opisanej w księdze wieczystej o nr (...), którą stanowią tereny mieszkaniowe o obszarze 1,1788 ha oraz części budynków i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali;

- nieruchomość gruntowa zabudowana budynkiem garażu stanowiąca działkę nr (...) o powierzchni 0,0023 ha, położona w E. przy ul. (...);

- samochód osobowy marki M. (...) model (...) rok produkcji 1989.

Na podstawie powyższego zestawienia, zdaniem Sądu Rejonowego, wyraźnie widać, iż przedmiot majątkowy przeznaczony wnioskodawczyni w testamencie, tj. udział do ¼ nieruchomości gruntowej zabudowanej oznaczonej ewidencyjnie jako działka nr (...), o powierzchni 0,3004 ha, położonej (...) miasta A., przy ul. (...) (tzw. „ojcowizna”), nie wyczerpuje prawie całego majątku jakim dysponował spadkodawca J. O. w chwili sporządzania testamentu. Trudno bowiem uznać, aby pominięta część spadku, obejmująca lokal mieszkalny, garaż i samochód osobowy, stanowiła „margines” całego majątku spadkowego.

Powyzsza teza znajduje swoje potwierdzenie w sporządzonej na zlecenie Sądu Rejonowego opinii biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości oraz maszyn i urządzeń trwale związanych z nieruchomością J. S., z której wynika, iż wartość przeznaczonego wnioskodawczyni udziału w prawie własności nieruchomości gruntowej zabudowanej stanowiącej działkę nr (...) o powierzchni 0,3004 ha, położonej w A. według stanu na dzień otwarcia spadku to kwota 86.000 zł, podczas gdy sama wartość przypadającego spadkodawcy J. O. udziału w prawie użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem garażu stanowiącego działkę nr (...) o powierzchni 0,0023 ha położonej w E. na dzień otwarcia spadku wynosi 13.600 zł.

W chwili sporządzania testamentu spadkodawca był także właścicielem samochodu osobowego i mieszkania położonego przy ul. (...) w E. (wartość wraz ze związanym z jego własnością udziałem w nieruchomości wspólnej w umowie darowizny z dnia 07 maja 2009r. określono na 120.000 zł) i z całą pewnością nie można przyjąć, aby przeznaczone wnioskodawczyni przedmioty majątkowe wyczerpywały prawie cały majątek spadkowy.

Wnioskodawczyni kwestionowała, iż przedmiotowe mieszkanie, jak również samochód osobowy marki M. (...) wchodziły w skład majątku spadkowego w chwili sporządzania testamentu przez spadkodawcę. W ocenie Sądu Rejonowego z przedłożonych do akt sprawy dokumentów w postaci umowy darowizny z dnia 07 maja 2009r. oraz umowy sprzedaży z dnia 04 sierpnia 2011r. jednoznacznie jednak wynika, iż do przeniesienia własności powyższych przedmiotów majątkowych doszło już po sporządzeniu testamentu, a tym samym winne być one brane pod uwagę przy ocenie zastosowania reguły interpretacyjnej wyrażonej w art. 961 k.c.

W świetle powyższego, Sąd uznał zawarty w testamencie zapis, iż spadkodawca „zrzeka się swojej części zapisu spadkowego po ojcu A. O. (2), położonej w mieście A. przy ul. (...) na rzecz siostry A. O. (1)” stanowi zapis testamentowy zwykły, o którym mowa w art. 968 § 1 k.c. i w chwili otwarcia spadku wywołuje jedynie skutki obligacyjne, tzn. prowadzi do powstania zobowiązania pomiędzy zapisobiercą a spadkobiercą (spadkobiercami), w związku z czym zapisobiercy przysługuje względem spadkobiercy roszczenie o wykonanie zapisu.

Tym samym, w ocenie Sądu nie doszło do powołania spadkobiercy testamentem z dnia 18 września 2008r.

Spadkodawca w akcie ostatniej woli może nie tylko nie powoływać spadkobiercy, ale również dokonać wyłączenia od dziedziczenia jednego lub kilku spadkobierców ustawowych. Testament taki nazywany jest testamentem negatywnym.

Ponadto, stosownie do art. 1008 k.c., spadkodawca może również w testamencie pozbawić zstępnych, małżonka i rodziców zachowku (wydziedziczenie), jeżeli uprawniony do zachowku: 1) wbrew woli spadkodawcy postępuje uprzejmie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego; 2) dopuścił się względem spadkodawcy albo jednej z najbliższych mu osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazie czci 3) uprzejmie nie dopełnia względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych.

Wydziedziczenie mieści w swej treści także testament negatywny, skutki wydziedziczenia są bowiem dalej idące, gdyż pozbawiają spadkobiercę nie tylko prawa do dziedziczenia, ale również prawa do zachowku.

W testamencie sporządzonym przez J. O. w dniu 18 września 2008r. testator zapisał, iż „wydziedzicza z zapisu spadkowego, jak i zachowku” swoje dzieci, tj. M. K. (3) z domu O. i T. O. wskazując, iż decyzję swoją uzasadnia brakiem zainteresowania i brakiem jakiegokolwiek opieki ze strony dzieci.

Kwestią sporną pomiędzy uczestnikami postępowania było, czy rzeczywiście istniała przyczyna uzasadniająca owo „wydziedziczenie” w postaci uporczywego niedopełniania względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych (art. 1008 k.c.) oraz jakie ewentualne skutki ma istniejący w testamencie zapis „wydziedziczam z zapisu spadkowego, jak i zachowku”. Rozważając powyższą kwestię, Sąd Rejonowy wskazał, iż zagadnienia dotyczące wydziedziczenia sensu stricto uregulowanego w art. 1008 k.c. nie powinny stanowić przedmiotu badania w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku. Rolą Sądu w tego rodzaju postępowaniu jest bowiem ustalenie kręgu spadkobierców, a tym samym ustalenie czy jest testament, czy jest on ważny i czy doszło do powołania spadkobiercy, czy też dziedziczenia ustawowego. Natomiast kwestia czy w testamencie doszło do wydziedziczenia (art. 1008 k.c.), a tym samym czy wydziedziczenie miało dostateczne uzasadnienie prawne w świetle regulacji art. 1008 k.c. badana winna być w procesie o zachówek. Aby wydziedziczenie przewidziane w art. 1008 k.c. było skuteczne, wskazana przez spadkodawcę przyczyna wydziedziczenia musi rzeczywiście istnieć. Tym samym, jeżeli spadkobierca uważa, że wydziedziczony został bezpodstawnie, co podnosili w niniejszej sprawie uczestnicy postępowania M. K. (1) i T. O., dochodzić winien zachowku w procesie cywilnym powołując się na bezzasadność wydziedziczenia. Ponadto, spadkobierca wydziedziczony w testamencie, któremu już z innych przyczyn nie służy roszczenie o zachówek może w celu ochronny innego interesu prawnego – żądać ustalenia, że wydziedziczenie jest bezpodstawne (wyrok. SN z dn. 09.12.1974r., sygn. akt I CR 873/74, Legalis). Dopiero ustalenie, iż podstawa wydziedziczenia wskazana w testamencie faktycznie istniała (w niniejszej sprawie podstawę tę stanowi uporczywe niedopełnianie względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych – art. 1008 pkt 3) k.c.) powoduje skutek w postaci wydziedziczenia, obejmujący pozbawienie prawa do dziedziczenia i pozbawienie prawa do zachowku.

W ocenie Sądu Rejonowego niezależnie jednak od ważności i skuteczności wydziedziczenia w rozumieniu sensu stricto (art. 1008 k.c.), rozrządzenie testamentowe zawierające wydziedziczenie, do jakiego doszło w niniejszej sprawie, prowadzi do pozbawienia zdolności do dziedziczenia wskazanego w nim spadkobiercy (spadkobierców) ustawowych (skutek testamentu negatywnego). Ewentualna nieważność (bezskuteczność) wydziedziczenia, tj. utraty prawa do zachowku (co jak wskazano powyżej winno być badane w procesie o zachówek) nie oznacza bowiem jednoczesnej nieważności (bezskuteczności) wyłączenia od dziedziczenia spadkobierców ustawowych. O ile dla wydziedziczenia obejmującego swymi skutkami zarówno wyłączenie od dziedziczenia, jaki i utratę prawa do zachowku (zob. uchwałę SN z dn. 14.06.1971r. sygn. akt III CZP 24/71, Lex) konieczne jest faktyczne istnienie podstawy wydziedziczenia wskazanej w testamencie, o tyle dla testamentu negatywnego, obejmującego swym skutkiem jedynie pozbawienie prawa do dziedziczenia poza zachowaniem formy testamentu nie są przewidziane żadne dalsze wymagania, w szczególności zaś spadkodawca nie musi wskazywać przyczyny takiego rozrządzenia, mieści się ono bowiem w granicach zasady swobody testowania (A. Kidyba red., Kodeks cywilny. Komentarz. Tom IV. Spadki, wyd. IV, Lex 2015).

Sąd Rejonowy w Elku przeprowadził szereg dowodów z dokumentów jak również przesłuchał szereg świadków na okoliczność ustalenia relacji rodzinnych pomiędzy spadkodawcą J. O., a jego dziećmi – uczestnikami postępowania M. K. (1) i T. O., jednak uznał, iż dowody te nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku. Dla wyłączenia od dziedziczenia w drodze testamentu negatywnego bez znaczenia pozostaje bowiem, jak wskazano powyżej, przyczyna takiego rozrządzenia. Dowody powyższe mogłyby się natomiast okazać istotnymi w procesie o zachówek, gdzie (jeżeli do takiego procesu dojdzie) badana będzie ważność i skuteczność wydziedziczenia w kontekście wskazanej w testamencie przyczyny wydziedziczenia.

Reasumując, Sąd Rejonowy przyjął, iż spadkodawca J. O. niezależnie od ważności rozrządzenia o wydziedziczeniu (wydziedziczenie sensu stricto w rozumieniu art. 1008 k.c.) w drodze testamentu negatywnego skutecznie wyłączył swoje dzieci M. K. (1) i T. O. z kręgu spadkobierców ustawowych (wyłączenie od dziedziczenia), co mieści się w granicy swobody testowania. Dokonując oceny testamentu opartej na hipotetycznej woli spadkodawcy (art. 948 k.c.) przyjąć należy, iż z okoliczności spraw nie wynika, aby bez postanowienia obejmującego również skutek w postaci pozbawienia zstępnych prawa do zachowku do sporządzenia testamentu by nie doszło. Wolą testatora niezależnie od skuteczności wydziedziczenia było wyłączenie swoich dzieci od dziedziczenia ustawowego, o czym bezsprzecznie świadczy zapis w

testamencie: „wydziedziczam z zapisu spadkowego, jak i zachowku”. Zdaniem Sądu sformułowanie powyższe zawiera w sobie zarówno oświadczenie o wydziedziczeniu, jak i oświadczenie o wyłączeniu od dziedziczenia.

Przepisy Kodeksu cywilnego nie wykluczają możliwości wyłączenia spadkobiercy ustawowego od dziedziczenia (testament negatywny), przy czym wyłączenie od dziedziczenia nie pozbawia takiego spadkobiercy prawa do zachowku (uchw. SN z dn. 10.04.1975r., III CZP 14/75, OSNC 1976, nr 2, poz. 28, Legalis).

W razie sporządzenia testamentu negatywnego zniesiona zostaje zdolność do dziedziczenia osoby, której praw testament taki dotyczy, tym samym obalony zostaje tytuł powołania do spadku, jakim jest ustawa.

Sąd Rejonowy w pełni podzielił prezentowany w orzecznictwie i doktrynie pogląd, iż sytuacja spadkobiercy ustawowego wyłączonego od dziedziczenia w drodze testamentu negatywnego jest taka, jakby nie dożył on chwili otwarcia spadku (927 § 1 k.c.) Gdy zatem spadkobiercą tym będzie dziecko spadkodawcy, wówczas udział spadkowy, który by mu przypadł, przypadnie jego zstępnym (art. 931 § 2 k.c.). Skutkiem testamentu negatywnego będzie z reguły dziedziczenie ustawowe według zasad przyjętych w kodeksie cywilnym z pominięciem wyłączonego (uchw. SN z dn. 10.04.1975r., III CZP 14/75, OSNC 1976, nr 2, poz. 28, Legalis).

Mając na uwadze wszystko powyższe, Sąd stwierdził, iż spadek po J. O. na podstawie ustawy nabyły: żona B. O. (1) w udziale 1/2 części i wnuczka M. K. (2) w udziale 1/2.

O kosztach postępowania (pkt 2 sentencji postanowienia) orzeczono zgodnie z ogólną zasadą postępowania nieprocesowego wyrażoną w art. 520 § 1 k.p.c.

W złożonej apelacji wnioskodawczyni zaskarżyła powyższe postanowienie w pkt. I zarzucając:

1. Naruszenie przepisów postępowania, tj:

a). art. 231 i 233 § 1 kpc w zw. art. 13 § 2 kpc w szczególności poprzez naruszenie granic zasady swobodnej oceny dowodów, dokonanie błędnej oceny dowodów i błędnego ustalenia stanu faktycznego poprzez uznanie, że część składników majątku spadkodawcy, tj. samochód M. (...) i mieszkanie przy ul. (...) wchodziły w skład majątku spadkodawcy w chwili sporządzenia testamentu i winny one być brane pod uwagę przy ocenie składników majątku spadkodawcy;

b). art. 244 kpc w zw. art. 13 § 2 kpc w szczególności poprzez przeprowadzenie dowodu z akt sprawy rozwodowej S.O. w S. o sygn. IC 659/97 jako dokumentu urzędowego w całości, a nie z poszczególnych dokumentów zawartych w aktach;

c). art. 231 i 233 kpc oraz art. 286 kpc w szczególności poprzez niezastosowanie w stosunku do biegłego z zakresu szacowania wartości nieruchomości i jednoczesnych zarzutach postawionych przez wnioskodawczynię co do przedłożonej opinii biegłego; oraz w szczególności poprzez przyjęcie wartości nieruchomości w E. przy ulicy (...), wskazanej przez biegłego, jako prawidłowej;

2. Naruszenie prawa materialnego, tj:

a). art. 922, 924 i 925 kc w szczególności poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że przy ocenie czy przedmioty majątkowe przeznaczonej oznaczonej osobie w testamencie wyczerpują prawie cały spadek należy wziąć pod uwagę podlegający dziedziczeniu majątek spadkodawcy z chwili sporządzenia testamentu, a nie a chwili otwarcia spadku;

b). art. 961 kc i 948 kc w szczególności poprzez włączenie do składników majątku spadku również i tych składników, których spadkodawca do swojego majątku nie zaliczał;

c). art. 961 i 948 kc poprzez uznanie, że wartość spadku winna być oceniana poprzez kryterium obiektywne (gospodarcze) przy jednoczesnym uznaniu art. 961 kc jako artykułu o funkcji interpretacyjnej;

d). przyjęcie prymatu art. 961 kc nad art. 948 kc;

e). art. 961 i art. 948 kc oraz 959 kc w szczególności poprzez niezastosowanie i pominięcie postanowień testamentu i woli testatora, a także automatyczne uznanie, że jeżeli wymienione w testamencie przedmioty nie wyczerpują prawie całego spadku - będzie miało dziedziczenie ustawowe.

Biorąc pod uwagę powyższe wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i stwierdzenie, iż spadek po J. O. zmarłym dnia 19 marca 2012 r. w E. nabywa jako spadkobierca testamentowy A. O. (1) w całości.

W uzasadnieniu środka zaskarżenia podkreślała, na dzień spisania testamentu spadkodawca nie zaliczał do swojego majątku mieszkania w E. przy ul. (...), gdyż mieszkaniem tym nieformalnie wcześniej rozporządził.

Uczestniczki postępowania M. K. (1) i małoletnia M. K. (2) wniosły o oddalenie apelacji i zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestniczek postępowania kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Pomimo trafności jednego z zarzutów apelacyjnych złożony środek odwoławczy nie mógł doprowadzić do zmiany zaskarżonego orzeczenia.

Sąd I instancji w większości dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych (poza przyjęciem jako miarodajnej daty otwarcia spadku do porównania wartości składników spadkowych i określenia czy wyczerpują prawie cały spadek), dlatego Sąd II instancji ustalenia te akceptuje i przyjmuje za własne.

Zdaniem skarżącej Sąd I instancji pominął część zgłoszonych przez nią dowodów, a niektóre ocenił wadliwie.

Pominięte „dowody” to pisma wnioskodawczyni i uczestniczki postępowania B. O. (1) oraz wyjaśnienia wnioskodawczyni, z których miało wynikać, iż spadkodawca jeszcze przed sporządzeniem testamentu „przepisał” mieszkanie na rzecz pasierbicy.

Pamiętać jednak należy, iż pisma stron nie stanowią dowodów w sprawie i są jedynie wyrazem prezentowanych przez nie stanowisk w określonej sprawie. To samo tyczy się wyjaśnień informacyjnych.

Ponadto zauważyć należy, iż twierdzenia wnioskodawczyni o wcześniejszym rozporządzeniu prawem do mieszkania miało w zasadzie wynikać z faktu, iż pasierbica spadkodawcy w dacie sporządzenia testamentu zamieszkiwała ze spadkodawcą i sprawowała nad nim opiekę. Nie jest to jednak wystarczająca podstawa to podważenia ustaleń dokonanych przez Sąd I instancji.

Prawidłowo zatem stwierdził Sąd I instancji, iż spadkodawca wyzbył się własności tego lokalu dopiero 10 miesięcy po sporządzeniu dokumentu zatytułowanego testamentem z 18 września 2008r. Miał więc pełną świadomość, iż rozporządzenie prawem własności do nieruchomości za życia może nastąpić tylko w drodze umowy zawartej określonej formie. Z aktu notarialnego nie wynika aby zawarcie umowy z pasierbicą stanowiło wykonanie jakiegokolwiek stosunku obligacyjnego.

Zarzut dotyczący się prowadzenia dowodu z akt całej sprawy rozwodowej a nie z poszczególnych dokumentów również nie mógł odnieść pożądanego przez skarżącą efektu. Z apelacji nie wynika jaki wpływ miało to uchybienie na dokonane przez Sąd I instancji ustalenia i na rozstrzygnięcie. Skarżąca nie podnosiła, iż pozbawiono ją dostępu do tych dowodów albo że ustalenia Sądu I instancji dokonane w oparciu o dowody ze sprawy rozwodowej w jakimkolwiek zakresie pozostawały w sprzeczności z pozostałymi dowodami zebranymi w sprawie.

Odnosząc się zaś do zawartego w apelacji zarzutu naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisu art. 233 1 k.p.c. podkreślić należy, że zgodnie z ugruntowanym w orzecznictwie stanowiskiem zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów wymaga wskazania, które zasady oceny dowodów zostały naruszone i w jaki sposób oraz jaki miało to

wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Jedyne wykazanie istotnych błędów logicznego rozumowania, sprzeczności z doświadczeniem życiowym lub pominięcia dowodów prowadzących do odmiennych wniosków może doprowadzić do oceny, że nastąpiło naruszenie przez sąd art. 233 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 września 2005 r., sygn. akt IV CK 86/05, opubl. Lex nr 187100). Za niewystarczające dla odniesienia oczekiwanego skutku uznać przy tym należy oparcie zarzutów apelacji na własnym przekonaniu strony o innej, niż przyjął sąd wadze, doniosłości poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 1998 r., sygn. akt II CKN 4/98, niepubl.). Ocena mocy i wiarygodności dowodów może być bowiem skutecznie podważona w postępowaniu odwoławczym tylko wówczas, gdy wykaże się, że zawiera ona błędy logiczne, wewnętrzne sprzeczności, jest niepełna, itp. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 31 sierpnia 2005 r., sygn. akt I ACa 456/05, opubl. Lex nr 177026).

Takie błędy w niniejszej sprawie nie zostały wykazane.

Co się zaś tyczy naruszenia przepisu art. 231 i 233 kpc oraz art. 286 kpc poprzez oparcie rozstrzygnięcia na opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości, pomimo wadliwości sporządzonej przez niego opinii należy zauważyć, iż opinia biegłego była uzupełniana, a biegły detalicznie odnosił się do stawianych zarzutów (k. 839-842).

Trafnie uznał Sąd I instancji, iż opinia ta stanowi pełnowartościowy materiał dowodowy. Biegły wyjaśnił regulacje prawne, którymi się kierował przy sporządzaniu opinii, kryteria doboru nieruchomości podobnych i przyjęte metody korygowania ze względu na brak określonych cech porównywanych nieruchomości.

Zawsze o podobieństwie nieruchomości decydować będą takie cechy jak położenie, stan prawny, przeznaczenie i sposób korzystania. Natomiast inne cechy nieruchomości, w tym powierzchnia mogą determinować ich podobieństwo, o ile rzeczoznawca majątkowy uzna, że cecha taka wpływa, na wartość nieruchomości na badanym rynku transakcyjnym. Dobór nieruchomości do analizy porównawczej jest zabiegiem wymagającym posiadanie wiadomości specjalnych. Rolą organu administracji jest natomiast ocena sporządzonej wyceny, ale tylko i wyłącznie pod względem zachowania warunków formalnych dokumentu oraz logiki dowodu, bez wkraczania w sferę wiedzy specjalistycznej – Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 stycznia 2014 r. I OSK 1391/12.

Ocena takiego dowodu w postępowaniu przed sądem powszechnym jest podobna (art. 233 kpc) bowiem sąd nie jest władny ingerować w sferę wiedzy specjalistycznej, bez zakwestionowania logiki wyводу biegłego.

W przedmiotowej sprawie logika wyvodu biegłego nie została zakwestionowana, a pojawiające się wątpliwości wysuwane przez wnioskodawczynię zostały wyjaśnione przez biegłego w sposób wyczerpujący.

Co się tyczy zarzutów naruszenia prawa materialnego, w ocenie Sądu Okręgowego, są one niezasadne.

Zauważyć należy, iż spadkodawca do śmierci nie rozporządził niektórymi składnikami majątkowymi. Do chwili obecnej w skład spadku po zmarłym J. O. wchodzi prawo użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej (działka (...)) zabudowanej garażem przy ul. (...) w E. nr KW OL 1E/ (...), o wartości wycenionej przez biegłego rzeczoznawcę majątkowego na kwotę 13.000 zł. Jest to więc składnik majątkowy, którego wartości nie można ani obecnie ani w chwili sporządzenia testamentu traktować jako nieznaczej czy nieistotnej.

Przy ocenie, czy przedmioty majątkowe przeznaczone oznaczonej osobie w testamencie wyczerpują prawie cały spadek (art. 961 KC), należy wziąć pod uwagę podlegający dziedziczeniu majątek spadkodawcy z chwili sporządzania testamentu, a nie z chwili otwarcia spadku – postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 29 marca 2007 r. I CSK 3/07.

Jeśli ma się zrealizować ogólną dyrektywę wykładni testamentu z art. 948 KC, nie można dokonywać wykładni jednostronnego oświadczenia woli testatora przez przyzmat okoliczności, które nastąpiły po jego złożeniu, a już zupełnie nie do przyjęcia jest uwzględnienie stanu majątku spadkodawcy i relacji wartości poszczególnych jego składników obowiązujących w chwili rozstrzygnięcia przez sąd o nabyciu spadku. Nie można wykluczyć, że w okresie

pomiędzy sporządzeniem testamentu a otwarciem spadku, a tym bardziej do chwili zakończenia postępowania spadkowego, ulegną zasadniczym zmianom zarówno skład majątku spadkodawcy, jak i wartości poszczególnych przedmiotów majątkowych przeznaczonych w testamencie oznaczonym osobom. Wówczas, przy przyjęciu każdej innej - poza chwilą sporządzenia testamentu - późniejszej chwili dla oceny tych okoliczności, mogłoby dojść do zupełnie innego ukształtowania udziałów w spadku, sprzecznego z zamierzoną wolą spadkodawcy. Zmiana ilościowa w składzie majątku spadkodawcy miałyby również wpływ na ocenę, czy przedmioty majątkowe przeznaczone oznaczonym osobom wyczerpują prawie cały spadek- Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 23 stycznia 2008 r. V CSK 378/07.

W przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy określił wartość składników masy spadkowej na datę otwarcia spadku, a nie na datę sporządzenia testamentu.

Pomimo tego błędu orzeczenie odpowiada prawu. Decydujące znaczenie mają bowiem proporcje w jakich pozostają względem siebie wartości poszczególnych składników majątkowych.

Na przestrzeni 3 i pół roku od daty sporządzenia testamentu (18 września 2008 r.) do daty otwarcia spadku (19 marca 2012 r.) nie nastąpiły bowiem takie zdarzenia faktyczne, które mogłyby w istotny sposób wzajemne proporcje między wartością tych składników majątkowych zmienić lub zaburzyć.

Nie ma żadnej podstawy aby twierdzić, iż samochód, nieruchomości lokalowa wraz z udziałem w nieruchomości gruntowej jak i prawo użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej zabudowanej garażem w dacie sporządzenia testamentu nie posiadały żadnej wartości i że ich wartość drastycznie wzrosła w roku 2012.

Sama ewentualna zmiana wartości składników majątkowych wynikająca z upływu czasu odniosła taki sam skutek do wszystkich składników majątkowych, a proporcje między wartościami poszczególnych składników majątku spadkowego nie uległy zmianie.

Tak więc ustalenie wartości składników majątkowych na datę otwarcia spadku, a nie na datę sporządzenia testamentu nie wpłynęło na treść rozstrzygnięcia i nie wypaczyło woli spadkodawcy.

Inne zarzuty naruszenia prawa materialnego należy uznać również za niezasadne.

Wbrew twierdzeniom skarżącej nie ma żadnych racjonalnych podstaw aby uznać, że spadkodawca określonych składników w dacie sporządzenia testamentu do spadku nie zaliczał z tej przyczyny, że przedmiotami tymi zamierzał rozporządzić w inny sposób. Zważyć należy, iż działania w celu rozdysponowania niektórymi składnikami spadku spadkodawca podejmował w znacznych odstępach czasowych od daty sporządzenia testamentu, a w przypadku prawa wieczystego użytkowania gruntu zabudowanego garażem o wartości 13 000 zł nie podjął ich aż do śmierci.

Co więcej nawet gdyby, sprzecznie z materiałem dowodowym, uznać, że w dacie sporządzenia testamentu spadkodawca wyzbył się już własności nieruchomości lokalowej nie było podstawy do twierdzenia, iż rozporządzenie składnikiem majątku spadkowego (udział we współwłasności nieruchomości o wartości 86 000 zł) wyczerpuje cały spadek, bowiem pozostały nierozdysponowane takie składniki jak prawo wieczystego użytkowania nieruchomości zabudowanej garażem (13 000 zł) i własność samochodu M. (...).

Zdaniem Sądu Okręgowego należy opowiedzieć się za uznaniem art. 961 KC za regułę interpretacyjną, a to wiąże się z uwzględnieniem wartości obiektywnej (ekonomicznej) spadku. Takie stanowisko przeważa w judykaturze orz. SN z 23.2.1950 r. (WaC 289/49, PiP 1951, Nr 7, s. 159); post. SN z 3.11.2004 r. (III CK 472/03, Legalis); Skowrońska-Bocian, Komentarz. Spadki 2011, art. 961, pkt 10; M. Pazdan, [w:] Pietrzykowski, Komentarz 2011, t. II, art. 961, Nb 6; J. Kremis, K. Górską, [w:] Gniewek, Komentarz 2011, art. 961, Nb 5.

Prawidłowo uznał zatem Sąd Rejonowy, iż konsekwencją przyjęcia, że spadkodawca rozporządził przedmiotem który nie wyczerpuje całego spadku jest dziedziczenie ustawowe.

Dziedziczenie w oparciu o przepis art. 959 KC następuje wówczas, gdy spadkodawca powołał do całości lub do ułamkowej (procentowej) części spadku, jako ogółu praw i obowiązków spadkodawcy, jedną lub kilka osób. Natomiast w wypadku, gdy spadkodawca przeznaczył oznaczonej osobie w testamencie jedynie poszczególne przedmioty majątkowe wchodzące w skład spadku, to:

a) jeżeli przedmioty te wyczerpują prawie cały spadek, dziedziczy go na podstawie testamentu osoba, której przedmioty te przeznaczono (art. 961 KC),

b) jeżeli zaś przedmioty te nie wyczerpują prawie całego spadku, do jego dziedziczenia powołani są spadkobiercy ustawowi (art. 931 i nast. KC), którzy jedynie zobowiązani są do wydania zapisu- Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 29 listopada 1977 r. III CRN 291/77.

Apelację jako pozbawioną uzasadnionych podstaw oddalono na podstawie przepisu art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie przepisu art. 520 § 1 kpc.

SSO Mirosław Krzysztof Derda SO Aneta Ineza Sztukowska SSO Cezary Olszewski